

“Je moet sterk in je schoenen staan”

Geweld tegen vrouwen wordt vaak onderschat en zelden bestraft. Dat bleek ook op een internationale dag in Rwanda met als thema geweld tegen vrouwen. Janet Sallah, een vooraanstaande Gambiaanse juriste, strijdt voor vrouwen- en kinderrechten in Gambia en nam deel aan deze dag. Adélka Vendl sprak met Janet tijdens haar bezoek aan Gambia, begin dit jaar.

Wat is je motivatie om te werken aan gevoelige kwesties als seksueel geweld?

Ik wil het bewustzijn aanwakkeren om over deze problemen te praten. In onze Gambiaanse samenleving is dat niet vanzelfsprekend. Ik heb een passie voor de rechten van vrouwen en de rechten van kinderen. Ik heb een eigen advocatenpraktijk en wil graag iets terug geven aan de samenleving. Door FLAG ook laagdrempelig te maken voor vrouwen uit het dorp kan ik dat doen. Het leven is meer dan alleen geld verdienen, het gaat ook over goed kunnen leven, in staat zijn om mensen te helpen. Dat ik impact op de samenleving heb geeft mij voldoening. Mijn motivatie is: Mensen mogen er niet ongestraft mee weggelaten worden als ze ernstige misdaden hebben begaan, zeker als het gaat om kwetsbare groepen.

Hoe is in jouw praktijk het vertrouwenswerk ontstaan?

Ik merkte dat ik op een makkelijke manier toegang had tot vrouwen. Ik heb een eigen praktijk en de vrouwen waarmee ik werkte vertrouwden mij steeds meer toe. Ze vertelden mij hun persoonlijke verhalen over huiselijk geweld en seksueel geweld. En op een gegeven moment besloot ik met collega's om het meer georganiseerd aan te pakken. In plaats van op een ad-hoc basis te helpen, wilde ik iets structureels neerzetten. Dus hebben we een organisatie gevormd ten behoeve van de rechten van vrouwen. Ik heb een eigen praktijk maar ben gelieerd met een aantal partners en wij hadden besloten om op een maandelijkse basis geld te doneren om een apart kantoor te huren zodat deze vrouwen in alle rust hun verhaal konden doen. We wilden af van het strikt juridische en wilde meer de persoonlijke omstandigheden verkennen. We hebben toen ook twee medewerkers kunnen aantrekken. Ze zijn nog geen volwaardig jurist maar kunnen ons wel ondersteunen voor een lager tarief inzake de vrouwenkwesties. En we proberen om samen met andere NGO's meer voet aan de grond te krijgen in projecten en bij de overheid. Want we moeten ook iets aan wetsverandering doen. Zo is FLAG ontstaan. De vrouwen komen in alle rust en hebben privacy. We interviewen hen, praten met hen en geven juridisch- of ander advies.

Wat is de invloed van FLAG op de Gambiaanse samenleving?

Gambia is een klein Afrikaans land. Iedereen kent elkaar. We hebben nu een zeer goede spreiding. Mensen weten ons te vinden. Het is een goede ontwikkeling dat vrouwen ergens naar toe kunnen met deze problemen.

Soms spreek ik ook wel eens de mannen van vrouwen die over ons praten. Ze voelen zich nog wel eens bedreigd. Ze zeggen dan: 'Ah u bent die oproerkraaiër, u gaat tegen onze cultuur in.' Je moet sterk in je schoenen staan, maar ik kan dat wel. Ik houd wel van wat weerstand.

Wat heb je geleerd tijdens de conferentie in Rwanda?

We hebben allemaal een rol te spelen bij het aanpakken van de rechten van vrouwen. We hoeven niet te wachten tot het escaleert tot een niveau waar het uit de hand loopt zoals bij een oorlog. We kunnen iets doen in onze huizen. Het belangrijkste is dat we de tolerantie vergroten en dat we met elkaar in gesprek gaan over gedrag dat wel en niet door de beugel kan.

Adélka Vendl

Adélka Vendl is arbeid- en organisatiepsycholoog. Zij is eigenaar van Vendl Opleiden & Ontwikkelen in Bilthoven. Een bedrijf met expertise op het gebied van trainingen, individuele coaching, vertrouwenswerk, klachtencommissies en onderzoek. www.vendl.nl

Kun je een voorbeeld geven?

Ik geloof dat de dingen die gebeuren in oorlogstijd ook gebeuren in vreedstijd, maar dan op een kleinere schaal. We moeten ervoor zorgen dat mensen die andere mensen geweld aandoen, inzien dat dit niet kan. Feitelijk komt het er op neer dat mannen leren dat agressiviteit naar vrouwen of kinderen niet geoorloofd is. We moeten in Gambia verspreiden dat het geen deel uitmaakt van de cultuur, want daar verschuilen deze mannen zich dan achter. Je mag de rechten van je vrouw niet schenden, zelfs niet je eigen vrouwen schenden. Voorlichting en preventie is de weg om te voorkomen dat het tijdens oorlogstijd zal escaleren met verkrachtingen en moorden.

Wat is er nog meer besproken in Rwanda wat je nu kunt gebruiken in je eigen land?

Dit gaat veel over juridische kwesties. We hebben een voorstel ingediend bij de Gambiaanse overheid. Mijn doel is dat er over gediscussieerd gaat worden in het Kabinet en dat ze het voorstel goedkeuren. Het voorstel gaat over twee zaken. Ten eerste het feit van het uitstellen. De verdediging kan bij een zaak van verkrachting je vraag ongeldig verklaren omdat er vaak sprake is van vertraagd bewijs. Vrouwen melden niet zo snel na een verkrachting, ze hebben tijd nodig. We proberen er op aan te sturen dat de rechtbank de zaak niet ongegrond kan verklaren omdat een vrouw lang gewacht heeft met het aangeven van de misdaad of het overdragen van bewijs. Ten tweede het feit van het bewijs. Nu moet je echt bewijs hebben dat je verkracht bent. Iemand moet het gezien hebben of je je moet na de daad gelijk aangifte doen en gynaecologisch bewijs hebben van bijvoorbeeld speeksel of sperma. Maar in de praktijk doet het slachtoffer veel later aangifte, het 'bewijsmateriaal' is dan al lang weg. We willen deze eis nu veranderen. Je moet ook op grond van zeer sterk vermoeden een zaak kunt starten. Je kunt iemand dan be-rechten voor verkrachting op grond van zeer aannemelijk bewijs of verklaring van het slachtoffer.

Is er ook nog een keerzijde aan het werk waar je mee bezig bent?

Ja. De samenleving is zeer conservatief. Sommige vrouwen vinden dat de nieuwe wetten tegen hun cultuur zijn. Laat ik een voorbeeld geven. Vorig jaar hadden we een parlementariër die wilde een wet tegen FGM (female gender mutilation, vrouwenbesnijdenis) veranderen. FGM wordt toegepast in Gambia. En veel dorpsvrouwen willen dat de traditie in stand wordt gehouden. Op een dag kwamen de dorpsvrouwen bij wijze van protest bij de parlementariër thuis en ze waren heel boos. Ze zeiden: "Wij stemden voor u in het parlement om ons te helpen en om ons te steunen. U zou ons helpen met voedsel en onderwijs, maar nu bent u ons niet meer aan het steunen. Nu u dit doet, zullen we niet meer stemmen voor u. U valt onze cultuur aan, het is onze traditie en die kun je niet van ons wegnemen." De parlementariër ervoer dit als heftige intimidatie. Als je voorvechter bent in deze kwesties kom je dus ook weerstand tegen. Dat is de reden waarom we langzaam en delicaat te werk moeten gaan, niet met de botte bijl, dan bereik je niets. Het gaat over bewustwording in de gemeenschap.

Janet Sallah

Janet Sallah is werkzaam als advocaat in Gambia. Daarnaast is zij voorzitter van FLAG: the Female Lawyer Association. Deze organisatie zet zich in voor vrouwen- en kinderrechten. FLAG bestaat uit juristen die zich vrijwillig inzetten als vertrouwenspersoon voor vrouwen. www.flag.gm

Wat is er specifiek lastig in een land als Gambia?

Mensen weten niet dat er rechten zijn, omdat ze niet kunnen lezen of schrijven of geen toegang hebben tot meer informatie. Gambia is een mannelijke gedomineerde samenleving. Wetsvernieuwingen zijn een zeer geleidelijk proces, want als je snel verandert zul je veel weerstand hebben. En het risico is dat je het allemaal verliest. Als je rustig te werk gaat heb je meer impact. Als je te snel verandert heeft dit nog een ander effect. De gewone burger, politieagent en jurist zal moeten werken met nieuwe wetten waar ze zelf (nog) niet achter staan. Ze beseffen nog niet dat vrouwenrechten en omgangsvormen belangrijke issues zijn. Daar willen we verandering in brengen. Daar helpt FLAG bij, bij de bewustwording in de samenleving. We zijn niet alleen rechter, we geven ook voorlichting. We helpen vrouwen in het dorp door op een laagdrempelige manier voorlichting te geven. Niet ik of mijn collega's gaan naar de dorpen, we sturen vrouwen uit het dorp zelf die wij geselecteerd hebben en die we de benodigde kennis gegeven hebben, een soort voorvrouwen. Zo voorkom je dat dorpsvrouwen hun neus op halen en denken: "daar heb je weer een rijke vrouw uit Banjul die denkt dat ze onze cultuur kan wegmaaien". Door eigen lokale vrouwen in te zetten bereiken we meer. Voordeel is ook dat deze voorvrouwen de lokale taal spreken. Daarnaast draagt het bij tot hun eigen zelfverzekerdheid want de voorvrouwen kunnen de dorpen in beweging brengen.

Auteur: Adelka Vendl